

Извештај за работењето на БАС Институтот за менаџмент Битола во периодот од 01.01.2020 до 31.12.2020

1. Научно – истражувачка дејност

При крајот на 2019 година, БАС Институтот за менаџмент донесе одлука за реализација на истражувачката програма со наслов „ИНТЕРЕСОТ НА МЛАДИТЕ И ВОЗРАСНИТЕ ЗА СТУДИРАЊЕ И РАБОТЕЊЕ ВО ЕРАТА НА ДИГИТАЛИЗАЦИЈАТА И САЈБЕР-ЗАШТИТАТА“. Со тоа во 2020 година се започна со реализација на програмата и се склучи договор за обезбедување на услови за работа и финансирање од страна на нарачателот Бизнес Академија Смилевски БАС Скопје.

Во сите научни и популарни трудови во областа на развојот на цивилизациите, постои општа согласност дека информатизацијата во сите сфери на општествениот живот претставува ТРЕТА ЦИВИЛИЗАЦИСКА РЕВОЛУЦИЈА (по аграрната како прва и индустриската револуција како втора цивилизациска револуција). Но, развојот, како и обично тука не запира. Не само продирањето на информатичката технологија во сите сфери на работењето и животот, туку и се позабраното меѓусебно поврзување на информатичките средства и процедури на информатчко-комуникациски технологии (ИКТ) ја навестува, кај се поголем број автори, ЧЕТВРТАТА ЦИВИЛИЗАЦИСКА РЕВОЛУЦИЈА - *дигитализацијата*. Како повисока развојна фаза дигитализацијата го опфаќа не само процесот на имплементација на информатичката технологија и работа со нејзините продукти, туку и процесот на конверзија на текст, слики или звук во дигитална форма што може да ја обработи компјутер. Со тоа е овозможено вкупното институционално наследство да се трансформира во форма подобна за натамошна компјутерска обработка, складирање и користење. Така, секое работно место, директно или индиректно, а не само работното место што користи компјутер, станува зафатено со процесот на дигитализација. Поврзаноста пак, на било која организација (фирма, установа и сл.) со своето опкружување има за последица две димензии: прво, брзо комуницирање преку компјутерските мрежи не само внатре туку и надвор од организацијата во вкупниот тнр. сајбер простор и второ, ранливост на организацијата од несаканите упади во сопствените бази на податоци.

Важноста од заштитата од несаканите сајбер закани услови и Република Северна Македонија да изработи, усвои и применува посебна Национална стратегија за сајбер безбедност¹. Од аспект на потребите и ограничувањата на дигитализацијата и сајбер безбедноста како предизвик за креирање студиски програми на БАС за подготовка на идни менаџерски кадри за работа во оваа област, значајни се следниве констатации во Националната стратегија:

- "Сè поголема е потребата од подигнување на свеста за примена на најдобри практики за заштита на ИКТ и информациите во малите и средните претпријатија."
- "Голем дел од Интернет корисниците во јавниот и приватниот сектор, како и сите останати корисници, немаат или имаат ниско ниво на познавања за најчестите сајбер напади (како што се фишинг, лажни е-продавници итн.), што е причина голем дел од нив да бидат жртви на напад за кој постојат едноставни превентивни и одбранбени механизми."
- "Постоечките наставни програми на сите нивоа на образование (основно и средно образование, како и сите циклуси на студии на универзитетите во Република Македонија) не ги задоволуваат во целост потребите за едуцирање и обука на стручни лица кои ќе одговорат на најновите предизвици и трендови во сајбер просторот. Од друга страна, потребата од вакви експерти е сè поголема."

Иницијалниот преглед на постојните студиски програми во земјата покажува дека на овој предизвик соодветно се реагира со застапеност на голем број студиски програми за определени аспекти на компјутерската технологија. Но, наспроти тоа, сразмерно е мал бројот на студиски програми преку кои менаџерските кадри се подготвуваат за нивната улога во ерата на дигитализација на вкупното организациско работење (е-бизнис, бизниси информатика и сл.). Уште понезадоволителна е состојбата со бројот на новозапишени студенти на овие студиски програми во однос со распишаните слободни места за нови студенти.

Од ваквата иницијално согледана состојба преку достапните јавни документи, произлегува **проблемот на истражување на интересот на младите и возрасните за студирање, а потоа и за работење на менаџерски позиции во ерата на дигитализација и сајбер безбедноста.**

---

¹ http://mioa.gov.mk/sites/default/files/pbl_files/documents/strategies/ns_sajber_bezbednost_2018-2022.pdf

2. Трибини, конференции, симпозиуми

БАС Институтот за менаџмент Битола и Бизнес Академијата Смилевски БАС Скопје, по шести пат организираа меѓународна научна Конференција со современ тематски фокус: „Дигитализацијата и сајбер безбедноста како менаџерски предизвик“.

Соорганизатор на оваа Конференција е Универзитетот Милтон Фридман од Будимпешта.

Настанот, се одржа во месец октомври, 2020 година. Започнати се подготовките за наредната седма научна конференција и првите предлози за истата.

3. Соработка

- Склучување на договор за соработка со Бизнес Академија Смилевски, со цел интегрирано работење меѓу институциите.

БАС Институт за менаџмент Битола

Проф. д-р Весна Стојановска

Директор на БАС Институт за менаџмент Битола